

Maandjournaal Paddenstoelen Nummer 37 1 juni 2024

Van de redactie

De verwachtingen voor de afgelopen maand waren best hoog vanwege de vele regen dit voorjaar, maar dat viel tegen. We voelden ons genoodzaakt een NMV-excursie op Kwintelooijen bij Rhenen te annuleren. Een voorschouw leverde slechts een handjevol vondsten op die al ver over hun hoogtepunt heen waren. Daar kwam bij dat het doorgaans meest interessante vochtige gebied dit keer wel erg nat was: het stond geheel onder water en zelfs het bruggetje dat toegang biedt tot dit gebied was volledig onder water verdwenen. Het is te hopen dat het de komende tijd beter wordt.

In dit journaal de gebruikelijke links en toelichting bij de diverse natuurberichten van de afgelopen maand en een verhaal van *Henk Monster* over de Anne Frankboom.

Het volgende maandjournaal verschijnt per 1 augustus.

Wij wensen iedereen een fijne vakantie en een paddenstoelenrijke zomer.

Hartelijke groet,

Carolien Reindertsen en Jan Knuiman

Terugblik

1 mei Melkende korreltruffels in de duinen van Schoorl

Dat er bijzondere paddenstoelen te vinden zijn in de Staatsbossen van Schoorl is algemeen bekend. Maar het vinden van zeer zeldzame kleine truffeltjes, zoals de Melkende korreltruffel, is specialistenwerk. Leonard Minkema is zo'n specialist. Onlangs vond hij er een aantal in Schoorl. Omdat ze een zeer verborgen leefwijze hebben, weten we maar weinig over deze paddenstoel. Lees [hier](#) alles over deze bijzondere truffeltjes.

Melkende korreltruffel (Martijn Oud)

9 mei Zeer zeldzame Kalkgraslandwimperzwam gevonden in de duinen bij Heemskerk

In het Noord-Hollands Duinreservaat, terrein Heemskerk, werd onderlaatst de zeer zeldzame Kalkgraslandwimperzwam aangetroffen. Deze wimperzwam komt op wereldschaal alleen in Europa voor en is daar overal zeer zeldzaam. Ook in Nederland is deze wimperzwam slechts van een handvol vindplaatsen bekend. Lees er alles over in [dit](#) Natuurbericht.

Kalkgraslandwimperzwam (Luc Knijnsberg)

18 mei De Gewone boomwrat minder gewoon dan ooit gedacht

Menigeen herkent ze wel, Gewone boomwratten, want ze komen zeer algemeen voor. Maar bij een vondst valt er tegenwoordig een twijfelachtige stilte. Dat komt omdat er tegenwoordig veel meer bekend is over deze slijmzwam of myxomyceet. Die toegenomen kennis heeft het determineren van de verschillende soorten er niet gemakkelijker op gemaakt. Want het bleek dat de Gewone boomwrat (*Lycogala epidendrum* s.l.) een naam bezit die geldt voor een heel complex van soorten. Lees er [hier](#) alles over.

Gewone boomwrat (Martijn Oud)

28 mei Weinig paddenstoelen, maar wel houtknotszwammen

Afgelopen week leken de paddenstoelen wel verdwenen te zijn. Dat is natuurlijk niet zo, maar na uren zoeken begint een rechtgeaarde paddenstoelenkenner wel zijn wenkbrauwen te fronsen. Het leek erop dat zelfs de kleinste zwammetjes verstek lieten gaan! Na een wandeling van een paar uur troffen we alleen mooie exemplaren van de Esdoornhoutknotszwam en de Houtknotszwam. Lees er [hier](#) alles over.

Esdoornhoutknotszwam (Martijn Oud)

Zwammenmysterie Anne Frankboom ontrafeld *Henk Monster*

Inleiding

De beroemde Anne Frankboom (Paardenkastanje) is door de duidelijk zichtbaar bij de stamvoet groeiende tonderzwammen sinds begin van deze eeuw, lang inzet geweest van een strijd tussen belanghebbenden. Enerzijds wilde men de boom preventief kappen, en anderzijds wilde men de beroemde boom zo lang mogelijk behouden door een beveiliging tegen omvallen aan te brengen. Voor meer achtergrondinformatie, zie: [Wiki Anne Frankboom](#)

De Gemeente Amsterdam ging uit van de aanwezigheid van de agressieve Dikrandtonderzwam, terwijl de Bomenstichting en het behoud-comité Support Anne Franktree (nu de Stichting Wereldboom, zie: [Wereldboom Anne Frankboom](#)) op grond van Duitse mycologen beweerden dat het de veel minder schadelijke Platte tonderzwam betrof. Een en ander heeft zelfs tot rechtszaken geleid waarbij Engelse en Duitse experts beiden hun eigen onderzoek presenteerden en hun gelijk trachtten aan te tonen. Uiteindelijk is er in april 2009 een stevige stalen bokconstructie aangebracht die de boom zijdelings moest steunen.

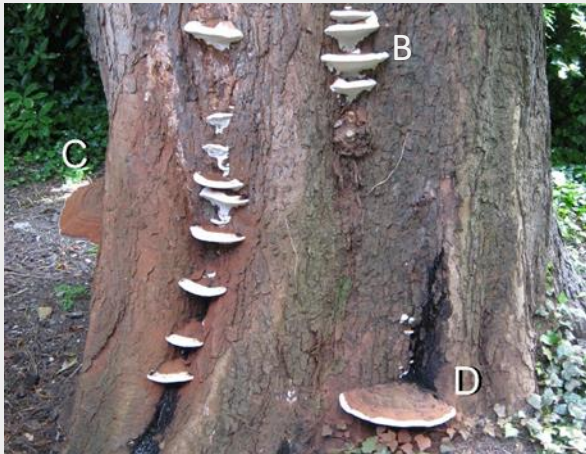
Zwammen

Door mijn betrokkenheid destijds bij het ontwerp van de schroefinjectiepalen om de bok te funderen in de draagkrachtige diepere zandlagen, heeft het mij jarenlang verbaasd hoe het mogelijk kon zijn dat zulke kolossale zwammen niet éénduidig gedetermineerd konden worden.

In het [Maandjournaal 33](#), vanaf blz. 6, heb ik al geopperd dat beide zwammen waarschijnlijk op de boom groeiden. Archief- en internetonderzoek bij de Bomenstichting en betrokken boomadviseurs (o.a. O.B.T.A. De Linde en Pius Floris) heeft nieuwe inzichten opgeleverd. Fotomateriaal van de Bomenbieb en expertiserapporten naar de kwaliteit van het lokaal door witrot aangetaste hout van de stam hebben bevestigd dat er inderdaad twee soorten tonderzwammen (*Ganoderma's*) naast en boven elkaar op die stamvoet groeiden. De fotoreportage op de volgende pagina laat de situatie in juli 2017 zien. De kenmerkende eigenschappen van beide soorten zijn vermeld in de onderschriften bij de foto's. De grote en brede tonderzwam (rechtsboven in de fotoreportage) is in Freiburg moleculair onderzocht door Dr. S. Ferner en daaruit is gebleken dat het inderdaad een Platte tonderzwam betreft. Dr. P.J. Keizer van de NMV en de Engelse oude bomenspecialist Neville Fay MA (Hons) van Treework Environmental Practice, hebben zich meer op de veelvuldig bij de stam aanwezige Dikrandtonderzwammen gericht.

Bijna alle zwammen en de grote aantastingszone van het hout zijn vooral gesitueerd aan de oostelijke zijde, de circa 7 graden naar het oosten overhellende boomstam. Vrijwel zeker is dit een gevolg van het aanbrengen van een ruim 40 jaar eerder gemetselde en onderheide tuinmuur op 2 m afstand van de stam, waarbij beslist ook wortels beschadigd zijn en deze als eerste gekoloniseerd zijn. Daarna is de boom scheefgezakt.

Situatie in juli 2017

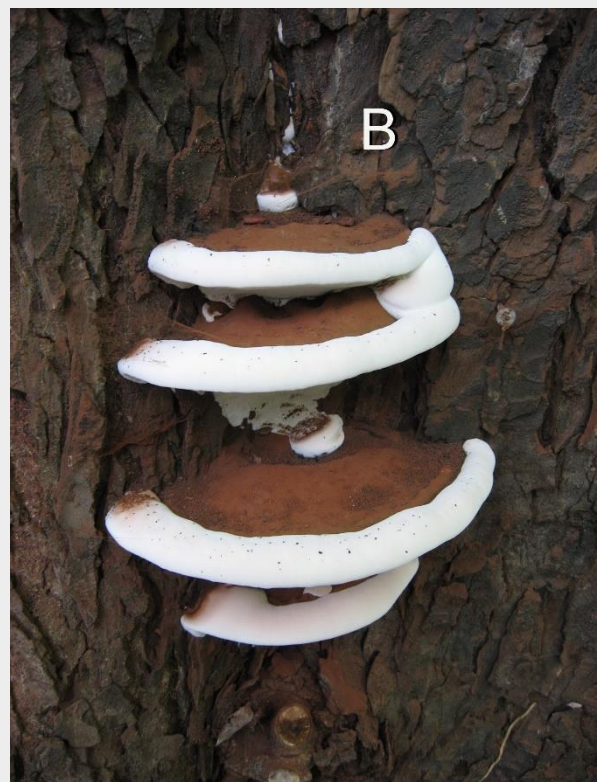
Overzicht met flink wat zwammen op de boom

Detailopname van de twee Platte tonderzwammen bij D. Mooie exemplaren met concentrische ringen en zonder welvingen maar wel met een centrale bult

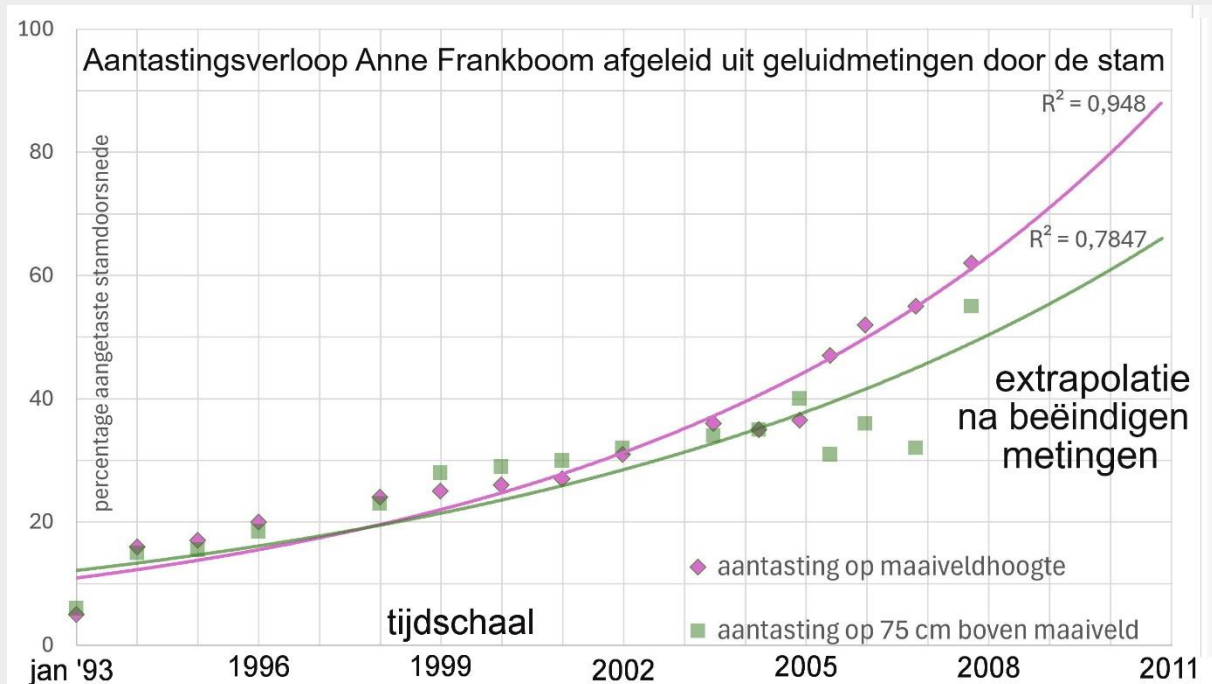
Detailopname E die zich vlak boven C (zie Overzicht) bevindt met diverse Dikrandtonderzwammen

Detailopname B (zie Overzicht) met diverse Dikrandtonderzwammen in hun karakteristieke gestapelde groeiwijze

Verloop van de aantasting

Vanuit die wortels zijn de zwamvlokken omhoog gegroeid en het stamhout aldaar aangetast. De aantasting is helaas daarna steeds sneller uitgebreid. Zie hiervoor de grafiek op de volgende pagina. De aantasting is in beeld gebracht op basis van geluidmetingen (zie hiervoor [Boomtomografie](#) waarin deze techniek wordt beschreven). Daarna heb ik geen meetgegevens meer in de archieven kunnen vinden. Duidelijk is wel dat de aantasting progressief verloopt en dan lijkt het logisch dat de boom op 23 augustus 2010 bij een stormvlaag bezwijkt en de tuinmuur zwaar beschadigt.

Op de volgende pagina een beeld van de eveneens sterke uitbreiding en groei van de zwammen (met name bij de posities I, J en F) eind 2009.

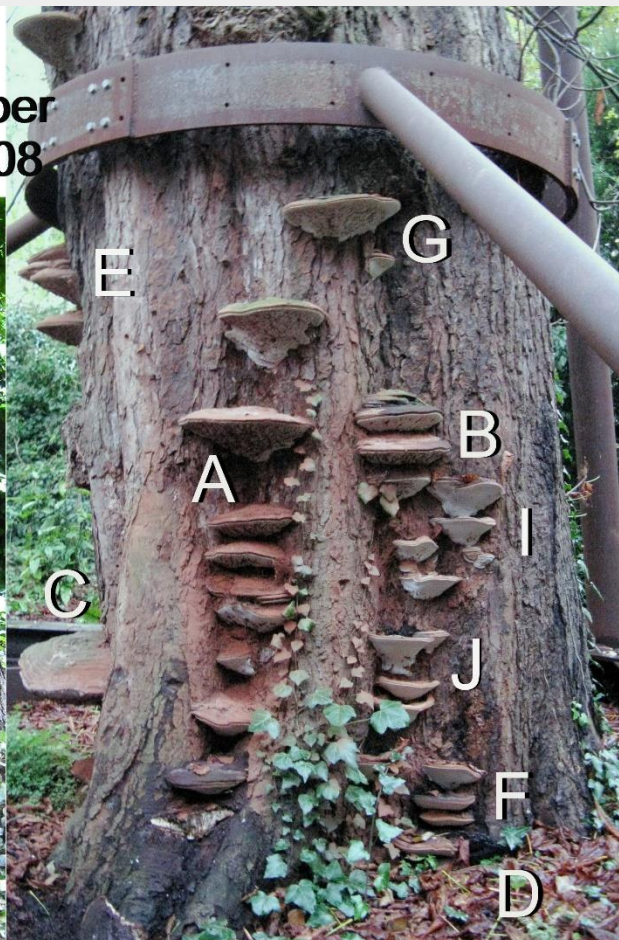
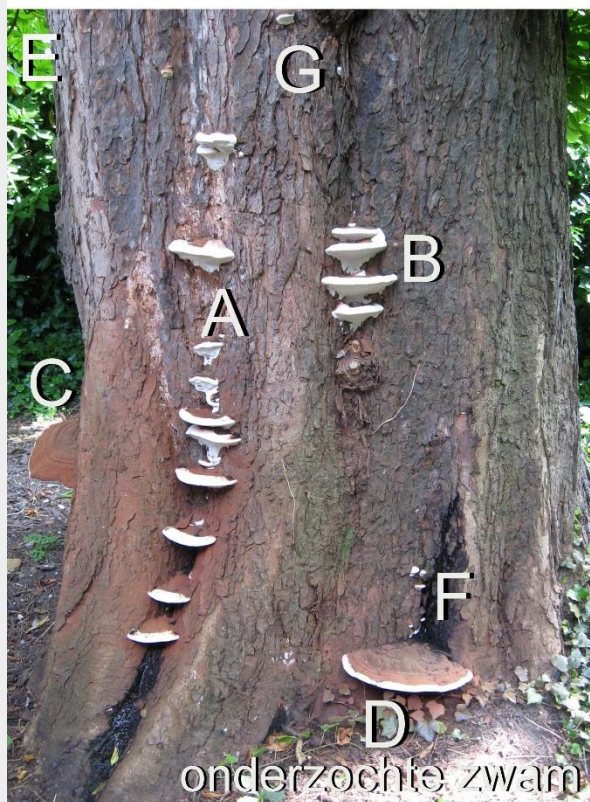
Besluit

De ruim 1 m hoge stobbe hebben ze jaren laten staan, en er zijn daar inderdaad nieuwe loten uit ontsproten, maar uiteindelijk zijn die toch weggehaald. In binnen- en buitenland zijn er echter op veel plaatsen opgekweekte zaailingen geplant, zie o.a. [Vredespaleis Anne Frankboom](#).

Dat de experts van beide zijden ieder het op zich juist hadden is met de aanwezigheid van zowel de Dikrandtonderzwam alsook de Platte tonderzwam inmiddels heel plausibel!

Hadden we destijds de speurhond Dora al gehad (zie [Maandjournaal 36](#), blz. 4) die de houtaantasting door Dikrandtonderzwammen en de daarbij optredende karakteristieke geur kan ruiken, dan was deze twist waarschijnlijk heel anders afgelopen!

situatie 13 juli
2007 geplande steunbok per
kap kastanje 18 apr 2008

situatie 11 nov 2009

Tekst en onderzoek: Henk Monster

Zwamidentificatie: Henk Remijn

Foto's: Simen Brunia, Bomenbieb

Vooruitblik

Paddenstoel van de Maand

De Paddenstoel van de Maand juni is de Zijdeachtige beurszwam. Lees hier alles over de [PvdM](#).

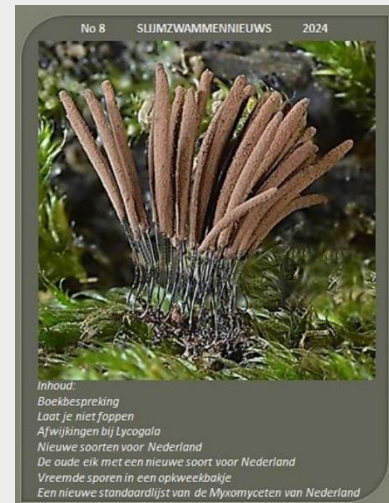

Zijdeachtige beurszwam (André Houter)

Media

Slijmzwammennieuws No 8

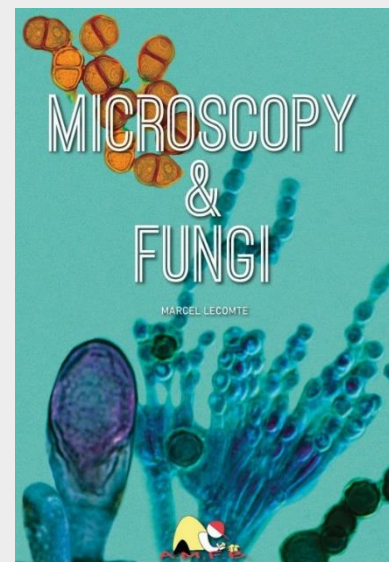
De achtste nieuwsbrief is onlangs verschenen en kan worden gedownload via [Slijmzwammennieuws](https://www.slijmzwammennieuws.nl/). U vindt daar ook een korte bespreking van de inhoud.

Microscopy and Fungi Marcel Lecomte

Dit spiraalgebonden boek biedt een uitgebreid en gedetailleerd overzicht van de apparatuur en technieken die worden gebruikt bij het microscopisch onderzoek van schimmels. Het boek van waarde voor iedereen die zijn of haar vaardigheden op het gebied van schimmelidentificatie wil ontwikkelen. [Meer informatie](#)

Menno Boomsluiters maakte ons na presentatie van dit boek in Maandjournaal 36 erop attent dat het boek ook rechtstreeks bij Marcel Lecomte (email: mlecomte@skynet.be) kan worden besteld.

Excursies

De komende maanden zijn er weer volop excursies. Voor een overzicht daarvan, zie [hier](#)

Colofon

Het Maandjournaal Paddenstoelen is een digitale uitgave van de Nederlandse Mycologische Vereniging (NMV) en biedt een terugblik op het nieuws op paddenstoelengebied van de afgelopen maand en te verwachten gebeurtenissen van de komende maand. De redactie is in handen van Carolien Reindertsen en Jan Knuiman. Iedereen kan een gratis abonnement nemen op deze NMV-uitgave en dit ook weer opzeggen door een email te sturen naar: [abonnement](#)

Ben je een interessant nieuwtje op paddenstoelengebied tegengekomen of heb je misschien wel een bijzondere vondst gedaan? Neem dan even contact met ons op door een email te sturen naar: [redactie journaal](#)

Disclaimer

Deze NMV-uitgave is met grote zorg samengesteld. Desondanks kunnen er geen garanties gegeven worden met betrekking tot de volledigheid, juistheid of actualiteit van de gegeven informatie in deze uitgave. De NMV of de redactie van deze uitgave kan niet aansprakelijk gesteld worden voor de inhoud van deze informatie of voor de gevolgen van het gebruik daarvan. Aan de gegevens, zoals die in deze uitgave worden weergegeven, kunnen geen rechten worden ontleend.